

Planety určující osud a planety osvobozující člověka

Spekulace o vzniku planetární soustavy zpramlhoviny

K tomu, co bylo předneseno v uplynulých dnech, bych rád přidal ještě něco o tom, co nám dává možnost znovu získat jisté základy kosmických tajemství, které se současné civilizaci ztratily. Podíváme-li se na názory současné civilizace např. o planetární soustavě, zjistíme, že planetární systém se dnes prezentuje tak, jako by vznikl z určitého druhu pramlhoviny, která prý byla v rotačním pohybu a z níž se následkem rotačního pohybu oddělila jednotlivá planetární tělesa. Těmito spekulacemi, které si názorově ospravedlňujeme, jsme však nezískali nic jiného, než jakousi stejnorodost jednotlivých popisovaných nebeských těles vůči sobě navzájem, a také stejnorodost lidského pohledu na tato nebeská tělesa.

Pokud vše shrneme do představy rotující mlhoviny, od níž se postupně oddělují nebeská tělesa, čím se v ní tak odlišuje, řekněme, Měsíc od Saturnu? Každopádně, výzkumy 19. století, tak významné pro poznání Země a zejména nerostných oblastí Země, přispěly také k popisu hmotného složení nebeských těles a vytvořily odvětví fyziky a chemie nebeských těles. Díky tomu se v běžných příručkách uvádějí různé specifické skutečnosti o Venuši, Saturnu, Měsíci a tak dále. Všechno to se však uvádí asi tak, jako bychom o člověku, který je oduševnělý a produchovnělý, mluvili pouze jako o jakémsi obraze vytvořeném jeho zevním organismem, aniž bychom si povšimli jeho duševnosti a duchovnosti.

Vliv jednotlivých planet na duchovně-duševní karmu člověka

Pomocí iniciační vědy se tedy musíme opět věnovat také tomu, co lze nazvat produševněním a produchovněním našeho planetárního systému. A z tohoto pohledu bych dnes chtěl trochu více charakterizovat individuality jednotlivých planet této soustavy.

Tajemství Měsíce

Na začátku bych rád poukázal na planetu, která je Zemi nejbližší a s jejímž osudem je spojený osud Země (ovšem jen v určitém vztahu), a která kdysi v životě Země hrála zcela jinou roli než dnes. Z popisů v mé „Tajné vědě v nástinu“ víte, že v poměrně nedávném věku kosmu byl Měsíc spojený se Zemí, později se od ní oddělil a nyní krouží okolo ní. Mluvíme-li o Měsíci jako o vnějším fyzickém nebeském tělese, pak je toto fyzické v něm právě tím vnějším, nejzevnějším projevem duchovna, které se za ním skrývá. Těm, kteří pozorují dnešní Měsíc a jsou schopni jej poznávat ohledně jeho zevní a vnitřní strany, se jeví tak, že v našem universu představuje především shromáždění duchovních bytostí, které mají v sobě velkou uzavřenost. Zevně se Měsíc v podstatě vzato chová jako zrcadlo universa. Má- me-li tedy zde Zemi a Měsíc pohybující se v bezprostřední blízkosti Země, tomu nejpovrchnějšímu pohledu se zdá, že svým projevem odráží sluneční světlo, takže můžeme říci, že to, co přichází z Měsíce, je na něj zářící a odrazené sluneční světlo. Je tedy vlastně především zrcadlem slunečního světla.

Vy víte, že z povahy zrcadla plyne, že v něm vidíme to, co je mimo něj, před ním, ale že to, co je za ním, nevidíme. Měsíc není jen určitým zrcadlem slunečnosti v universu, ale je obecně zrcadlem pro všechno, co se vůči němu může projevit jako vyzařující, jenže sluneční světlo je nejsilnější. Všechna nebeská tělesa, která se v universu vyskytují, vyzařují k Měsíci a Měsíc jako zrcadlo celého universa opět odráží obraz tohoto universa na všechny strany. Takže můžeme říce, že díváme-li se na vesmír, máme jej před sebou dvakrát - jednou tak, jak se projevuje v okolí Země, a podruhé jako zpětně vyzářen Měsícem. Sluneční paprsky působí mocně. A mocně působí také v jejich zpětném odrazu z Měsíce. Měsíc však

zpětně odráží i všechno ostatní, co se v universu může projevit jako zářící do prostoru, a kromě toho co, se projevuje v universu, zde tedy ještě máme zpětné vyzařování universa z Měsíce.

Ten, kdo by dokázal pozorovat všechny detaily Měsíce a měl by zrakový cit pro zrcadlové obrazy, které Měsíc vrhá na všechny strany universa, by viděl celé universum zrcadlené Měsícem. Jedině to, co je uvnitř Měsíce, zůstává (mohu-li se tak vyjádřit) tajemstvím Měsíce, to zůstává skryté, podobně jako to, co se nachází za zrcadlem. Svou duchovní strínkou je významné především to, co je za povrchem Měsíce, tedy v samotném nitru Měsíce.

Duchovní bytosti, které nitro Měsíce obývají, jsou bytosti, které se velmi výrazně uzavírají před zbývajícím universem a žijí v jakési měsíční pevnosti. Do této měsíční pevnosti universa by mohl proniknout jen ten, kdo by si rozvíjením jistých zvláštností života lidského srdce získal takovou spřízněnost se slunečním světlem, že by neviděl zpětné záření Měsíce a Měsíc by se mu stal po duševní stránce do jisté míry průhledným.* Zároveň by učinil významný objev. Objev, že skrze výpovědi, skrze učení těch bytostí, které se jakoby stáhly do úplné uzavřenosti této měsíční pevnosti universa, mohou být opět zjevena určitá tajemství, která kdysi Země vlastnila díky svým nejvýznamnějším duchům, ale ztratila je.

A čím dále jdeme do minulosti vývoje Země, nacházíme méně abstraktních pravd, které jsou dnes pýchou současného lidstva, ale nacházíme o to více pravd vyjádřených v obrazech. Probojováváme se pak vnitřně smysluplnými pravdami, které září jako poslední dozvuk orientální moudrosti např. z Véd a Védanty, skrze něž se dostáváme k prvotním zjevením lidstva, která spočívají ještě za mýty a ságami, a nakonec plní úcty a obdivu dospíváme k poznání, že lidstvo kdysi vlastnilo velkolepou moudrost, kterou obdrželo bez námahy rozumu, jako milost kosmických duchovních bytostí. A nakonec budeme přivedeni nazpět k tomu, že tyto bytosti kdysi vyučovaly pradávno lidi, kteří již tehdy bydleli na Zemi, ale pak s výstupem Měsíce ze Země Zemi opustily a stáhly se do měsíční pevnosti. Lidé pak uchovávali vzpomínku na to, co kdysi tyto bytosti zjevily nejstarším pranárodům lidstva, které ještě měly zcela jinou podobu než dnešní lidé.

* Viz R. Steiner: *Iniciační poznání*, GA 227, k vydání připravuje Fabula, pozn. vyd.

Měsíční tajemství universa

Ale když pronikneme do tohoto tajemství, které bych chtěl nazvat měsíčním tajemstvím universa, zjistíme, že tyto bytosti, které dnes kotví v měsíční pevnosti, kdysi byly velkými učiteli pozemského lidstva, a že pozemské lidstvo ztratilo právě to duchovno a duševno, jež se dnes nachází skryté v měsíční pevnosti. To, co z universa ještě dnes přichází k Zemi, je naprostým povrchem, jakousi zdí této pevnosti, odrazenou z ostatního vesmíru.

Měsíční tajemství patří k nejhlubším tajemstvím starých mystérií. Neboť to, co Měsíc obsahuje ve svém nitru, to je prvotní moudrost. Ovšem to, co dokáže odrazit z celého universa, tvoří souhrn sil, které uchovávají náš zvířecí pozemský svět, sil, které souvisejí s pohlavností zvířecího světa a které udržují fyzicko-zvířecí pohlavnost člověka a souvisejí také s jeho fyzicky-smyslovou pohlavností. Nižší přirozenost člověka je tedy výtvozem toho, co vyzařuje Měsíc, ale to nejvyšší, co Země kdysi vlastnila, je ukryté uvnitř, v měsíční pevnosti.

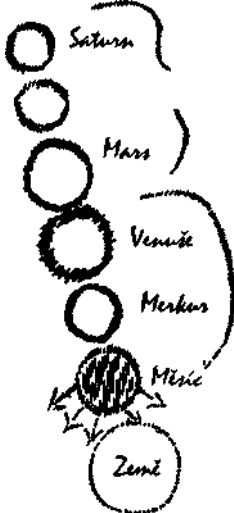
Prostřednictvím podobných pozorování pozvolna dosáhneme k pochopení individuality Měsíce, k pochopení toho, čím vlastně je, zatímco všechny ostatní znalosti se podobají jen jakýmsi obtiskům. Tyto obtisky se podobají obtisku člověka do papírové kaše, který bychom umístili do panoptika a vydávali za člověka. Kdybychom pozorovali jen tento obtisk, samozřejmě bychom nemohli vůbec nic vědět o individualitě člověka. Stejně tak málo toho ví o individualitě Měsíce současná věda, která nechce nic slyšet o iniciačním poznání.

Individualita Saturnu

Určitým protikladem vůči této měsíční individualitě je nejzevnější planeta (alespoň pro staré lidstvo nejzevnější, neboť pak byly přidány ještě Uran a Neptun, nyní si však tyto dvě odmysleme) - individualita Saturnu (viz kresba na str. 156). Individualita Saturnu je členěna tak, že je sice různorodým způsobem podněcována ze samotného vesmíru, ale z těchto vesmírných podnětů nepřipustí nic k Zemi, ani nic nevyzařuje. Saturn je zajisté ozařován i Sluncem, ale to, co zpětně ze slunečních paprsků odrazí, nemá žádný význam pro pozemský život, protože Saturn je vesmírným tělesem naší planetární soustavy, které se zcela oddává své vlastní bytosti. Do světa vyzařuje jen svoji vlastní podstatu. Pozorujeme-li Saturn, vždy nám sděluje jen to, jaký je *on sám*. Zatímco Měsíc, pozorovaný zevně, nám vypovídá o tom, jaké je ve světě všechno ostatní, Saturn nám neprozradí nic z toho, jaké podněty přijal z ostatního světa, ale hovoří stále jen o sobě samém. Mluví jen o tom, čím sám je. A to, co sám je, se postupně odhaluje jako určitý druh paměti našeho planetárního systému.

Saturn prostě člověku připadá jako vesmírné těleso, které v našem planetárním systému všim nejen věrně prošlo, ale všechno také pravdivě uchovává v kosmické paměti, kterou má. Současné věci universa přijímá a zpracovává je ve svém duševnu a duchovnu, ale mlčí o nich. Všechny bytosti, které sídlí na Saturnu, se sice obětují vnějšímu světu, ale události ve světě přijímají do svého duševna mlčenlivě a němě, takže Saturn vypravuje jen o minulých událostech v kosmu. Když o Saturnu uvažujeme z kosmického hlediska, je jakousi putující pamětí naší planetární soustavy a v podobě jakéhosi tajemství planetární soustavy uchovává jako věrný prostředník to, co se v ní událo.

Tedy
tajemství,
Chceme-li se
něco o
se stát v
přáteli, ale u
stačí
se před naším
proměny v
soustavy. Při
stalo uvnitř
nechová
je úplným

chceme-li odhalit kosmická
marně bychom se dívali k Měsíci.
od měsíčních bytostí dozvědět
vesmírných tajemství, musíme
jistém smyslu jejich důvěrnými
Saturnu to není nutné. U Saturnu
otevřenost pro duchovno - pak
duchovním zrakem Saturn
živého historiografa planetární
výpovědích o tom všem, co se
planetárního systému, se již
vůbec zdrženlivě. V tomto vztahu
protikladem k měsíční formě,

neboť neustále vypráví. O minulosti planetární soustavy dokáže
vyprávět s vnitřním teplem a vnitřním žářem, takže důvěrněji se
seznamovat s tím, co mluví o vesmíru, je vlastně nebezpečné,
protože o minulých událostech ve vesmíru mluví s takovou
obětavostí, že nám tuto minulost vesmíru činí nesmírně milou. Pro
toho, kdo od něj chce vyzvědět jeho tajemství, je neustálým svědkem,
protože příliš nedbá na současnou pozem- skost, ale plně se oddává
tomu, čím kdysi Země byla.

Zřetelně mluví konkrétně o tom, čím byla Země, než se stala
dnešní Zemí. Saturn je proto v naší planetární soustavě planetou,
která činí člověku minulost nesmírně cennou. A právě ti lidé, kteří

mají na Zemi velkou náklonnost k Saturnu, rádi neustále hledí do minulosti, nemají rádi pokrok a chtěli by minulost znova přivést nazpět. Individualite Saturnu se tedy nejvíce přiblížíme tímto způsobem.

Jupiter. myslitel planetárního systému

Jiného druhu je například taková planeta jako Jupiter (viz kresba na str. 156). Jupiter je myslitelem naší planetární soustavy a především myšlení je prvkem, o něž se starají bytosti, které jsou sjednoceny na „půdě“ jeho světa. Všechny tvořivé a vítané myšlenky universa k nám září z Jupitera. Jupiter ve formě myšlenek obsahuje utvářející síly pro různé bytosti universa. Zatímco Saturn vypovídá o minulosti, Jupiter v živém znázornění a v živém pojetí demonstruje to, co mu v současnosti universum odpovídá. Je však nutné, abychom to, co dává duchovnímu zraku člověka, uchopili rozvážným způsobem. Tajemství Jupitera totiž - např. jakožto jasnovidci - neodhalíme, nebudeme-li sami rozvíjet myšlení. Neboť tajemství Jupitera se odhalují jen ve formě myšlenek, jen když sami rozvíjíme myšlení, neboť Jupiter je myslitelem universa.

Při rozvíjení lidského myšlení a moudrosti jsou bytosti Jupitera našimi pomocníky. Jestliže se pokusíme za pomoci jasného myšlení zodpovědět nějakou významnou a záhadnou otázku existence a nedaří se nám to z důvodů fyzických, éterných a zejména astrálních překážek, pak přistupují bytosti Jupitera, aby člověku pomohly. Dokonce během noci ve snu* mocnosti Jupitera pomohou najít odpověď na určitou záhadnou otázku bytí tomu, kdo se jasným myšlením opravdu namáhá, aby našel její základní podstatu a také má dostatek trpělivosti, aby tuto záhadnou otázku dále zpracovával ve své mysli. † A kdyby ti lidé, kteří pak otázku položenou za dne lépe vyřeší následkem svého snu v noci, poznali pravdu, museli by

* viz Exkurz 22

† viz D. Klocek: *Alchymie duše, Fabula 2010, pozn. vyd.*

uznat, že to jsou vlastně mocnosti Jupitera, které lidské myšlení uvádějí do pohybu a vznětu.

Jestliže Saturn je strážcem paměti universa, Jupiter je myslitelem universa. Za všechno, co člověk má z duchovní současnosti universa, vděčí Jupiteru; za všechno to, co člověk má z duchovně-duševní minulosti universa, vděčí Saturnu.

A okolnost, že právě v Řecku, kde lidé svým duchem žili natolik v přítomnosti, byl uctíván především Jupiter, byla výsledkem určité intuice.

Také v tom, co Jupiter propůjčuje ročnímu cyklu, spočívá podnět pro celý vývoj člověka. Vy přece již víte, že Saturn, díváme-li se přesně na jeho projevený pohyb, obíhá pomalu, potřebuje asi třicet let. Jupiter obíhá rychleji, potřebuje asi dvanáct let. Právě tím, co je v jeho rychlejším pohybu, dává zadostiučinění lidské potřebě pravdy. A pokud podle oněch hodin, které do jisté míry vyjadřují osud člověka ve vesmíru, existuje zvláštní vztah mezi Jupiterem a Saturnem, pak tím do tohoto lidského osudu vcházejí ony zázračně světlé okamžiky, v nichž myšlením přítomnosti odhaluje mnohé věci z minulosti.

A zapátráme-li v dějinách lidstva po okamžicích nástupu epoch renesance, kdy se znovu vynořují staré impulsy, jako např. za doby poslední renesance, pak toto obnovení starých impulsů souvisí vůlůčně s jistou vzájemnou konstelací Jupiteru a Saturnu.

Ale jak jsme již řekli, v jistém smyslu je Jupiter také uzavřen, a jeho zjevení zůstávají v nevědmí, pokud jim člověk nejde vstříc aktivním, silným a jasným, prosvětleným myšlením. Proto byl ve starých dobách, kdy bylo aktivní myšlení ještě málo rozvinuté, způsob, jak lidstvo popostrčit dopředu, vlastně vždy závislý na postavení Jupiteru a Saturnu. Dávným lidem se mnoho věcí odhalovalo právě v dobách, v nichž nastala jistá konstelace Jupiteru a Saturnu. Současný člověk je více odkázán na to, aby věci uchopoval odděleně, v jejich vývoji, to znamená, aby do svého duševně-duchovního vývoje přijímal saturnskou paměť a jupiterskou moudrost odděleně.

Mnohomluvná planeta Mars

Přejdeme-li k Marsu (viz kresba na str. 156), máme zde planetu, kterou můžeme nazvat (nějakou terminologii musíme mít) mnohomluvnou planetou našeho planetárního systému. Není jako Jupiter, který svou moudrost drží ve formě myšlenek, nýbrž vše, co je mu v universu dostupné (a jemu, myslím tím duším, které Mars obývají, nejsou dostupné všechny věci v universu), vždy hned vyradí. Je tou nejpovídanější planetou, vypráví stále. Zvláště činný je v tom případě, když lidé mluví ze sna ve spánku, protože je planetou, která má nesmírnou touhu stále mluvit, takže je-li mu něco dostupné z lidské povahy, o čem by se mohlo řečnit, podnítl to jeho klábosení. Je planetou, která málo myslí, má málo myslitelů, ale mnoho řečníků. Jeho duchové jsou stále na stráž, zda se tu a tam něco zajímavého nenaskýtá a pak o tom mluví s velkou oddaností a s velkou vervou. Je tím, kdo v průběhu vývoje lidstva nejrozličnějším způsobem podněcuje člověka k výpovědím o světových tajemstvích. Má své dobré a méně dobré stránky, má svého génia a svého démona. Jeho génius působí tak, že lidé vůbec dostávají z universa impulsy k mluvení. Jeho démon působí tak, že řeč je různým způsobem zneužívána. V určitém smyslu ho můžeme nazvat agitátorem vesmíru. Chce člověka přemluvit, zatímco Jupiter chce jen přesvědčovat.

Vliv Venuše na lidskou duši

Jiné postavení zaujímá Venuše, která je vůči celému universu v jistém smyslu odmítavá a zdráhavá, o universu nechce nic vědět. Zdá se jí, že kdyby byla universu úplně vystavena, byla by vnějším universem, řekl bych, zbavena své panenskosti. Chce-li k ní přistoupit nějaký vjem z vnějšího universa, je doslova šokována a universum odmítá jako nepohodlného tanečníka. Je přirozeně těžké vyjádřit tyto vztahy, které musíme vyjádřit pozemskou řečí, ale je to prostě tak. Na rozdíl od této od-
mítavosti vůči universu je nesmírně vstřícná ke
všemu, co přichází

ze Země. Země je v určitém smyslu miláčkem Venuše. Zatímco Měsíc zrcadlí kolem dokola celé universum, Venuše nic z universa nezrcadlí, o universu nechce nic slyšet, ale s láskou zrcadlí vše, co přichází ze Země. Celou Zemi s jejími duševními tajemstvími budeme mít ještě jednou před sebou, když duševním zrakem vypátráme tajemství Venuše.

Lidé na Zemi ve své duši opravdu nemohou chovat nic tajného, aniž by to bylo zrcadleno Venuší. Proniká všem lidem hluboko do srdce a nechává to na sebe působit, neboť ji to velice zajímá. Všechno, co na Zemi žije v největší intimnosti, máme ještě jednou ve Venuši a v jejím zrcadlení. V tomto zrcadlení, které je velmi pozoruhodné, vše vlastně proměňuje tak, jako lidský sen proměňuje vnější události fyzického života. Přijímá pozemské události a přeměňuje je ve snové obrazy. Celá sféra Venuše se vlastně stává sněním a v těchto mohutných snových obrazech žijí snově přeměněná pozemská tajemství lidí. Venuše má dokonce velmi mnoho společného s básníky, jenomže básníci to přirozeně nevědí.

Je velmi zajímavé, že Venuše je sice naprosto odmítavá nejen k celému ostatnímu universu, ale vůči tomu, co přichází z universa, není odmítavá stejným způsobem. Chtěl bych říci, že svou myslí Venuše odmítá vše, co přichází z universa a neodmítá jen to, co přichází ze Země. Řekl jsem, že odmítá každého tanečníka - ale celou svou pozorností pátrá po tom, co říká Mars. A tím, co prostřednictvím Marsu obdrží z celého universa, proměňuje a prosvětluje své snově-pozemské zážitky.

Ze všech těchto skutečností, které mají také svou fyzickou stránku, vycházejí impulsy pro to, co bude vytvořeno ve světě, co ve světě vznikne.

Vztah Venuše k Marsu

A mezi tím, co se zde odehrává, je ovšem i Slunce a dělá zde pořádek, a zatímco Venuše přijímá vše, co přichází ze Země, a stále vyzvídá na Marsu (ovšem nechce, aby to věděl, ale chce to vyslídit),

z toho všeho se tvoří ty síly, které jsou základem pro orgány utváření lidské řeči.

Chceme-li se v kosmu seznámit s impulsy utváření lidské řeči, musíme se podívat na pozoruhodné soužití, které se zde odehrává mezi Venuší a Marsem. Pro vývoj řeči nějakého národa má veliký význam postavení Venuše vůči Marsu. Nachází-li se Venuše vůči Marsu v kvadratuře a odpovídá-li to souhře osudu, řeč je vnitřně prohloubena a oduševněna. Naopak pokud jsou Venuše a Mars v konjunkci, řeč bude jen bezduše zvučet, což má pak vliv na dotyčný národ.

Tak se projevují tyto věci, které se tvoří ve vesmíru jako impulsy a potom působí do pozemské sféry.

Merkur - mistr kombinací

Pak zde máme Merkur. Merkur je planetou, která se na rozdíl od ostatních zajímá vlastně o to, co nemá smyslovou, nýbrž takovou povahu, že to lze kombinovat. V Merkuru jsou mistři kombinujícího myšlení, v Jupiteru mistři myšlení plného moudrosti. A je tomu tak, že když člověk z předpozemského života vstoupí do pozemské existence, měsíční impuls je tím, jenž mu poskytuje síly pro fyzické bytí, Venuše dává síly pro veškeré základy citu a temperamentu, Merkur však poskytuje síly pro veškeré základy umu a rozvažování, zejména rozvažování. Právě v Merkuru jsou zakotveni mistři sil kombinujícího poznávání.

A vzhledem k člověku zde opět existuje pozoruhodný vztah mezi těmito planetami. Měsíc, který zahrnuje přísné, zcela do sebe se stahující duchy a vyznačuje nazpět jenom to, co k němu září z universa, vlastně buduje zevnějšek, tělo člověka. Při tomto budování sjednocuje s tělesností síly dědičnosti. V něm jsou právě ty duchovní bytosti, které v úplné izolaci, abych tak řekl, z kosmického hlediska přemítají o tom, co se z generace na generaci dědí oklikou přes tělesnost.

Lidé současné vědy o dědičnosti vlastně nic nevědí, protože měsíční bytosti se drží zpátky ve své pevnosti. Když dnes někdo mluví ve vědecké souvislosti o dědičnosti, hlubšímu pohledu se to v zásadě jeví tak, že kdybychom mluvili kosmickou řečí, mohli bychom říci: Tento člověk je opuštěn Měsícem, je však marticky posedlý,

protože o dědičnosti mluví pod vlivem démonických sil Marsu, ale skutečná tajemství dědičnosti jsou mu naprosto vzdálena.

Venuše a Merkur nesou duševně-duchovní karmu více do nitra člověka a vynášejí ji na světlo v založení jeho mysli, v jeho temperamentu. Naproti tomu Mars a zejména Jupiter a Saturn, když má k nim člověk správný vztah, mají v sobě něco osvobozujícího. Vymaňují ho ze všeho osudově určeného a přímo ho činí svobodnou bytostí.

Mohli bychom zde použít biblický výrok v poněkud pozměněné formě. Saturn, který je věrným strážcem paměti universa, jednoho dne pravil: Učiňme člověka svobodným v jeho vlastní paměti. A tak byl vliv Saturnu zatlačen do nevědomí, člověk obdržel svou vlastní paměť a s ní podklad, zástavu své osobní svobody.

Stejně tak milosti Jupitera děkujeme za vnitřní volní impuls, který tkví ve svobodném myšlení. Jupiter by vlastně mohl ovládat všechny myšlenky člověka, neboť u něj můžeme nalézt všechny současné myšlenky celého universa, když si je učiníme přístupnými. Ale také on se stáhl a lidi nechává myslet jako svobodné bytosti.

A svobodný princip, který tkví v řeči, způsobuje, že dokonce Mars se stal milostiplným. Poněvadž se takřkajíc musel připojit k rozhodnutím ostatních planet vzdálených Slunci a nesmí lidem dále věci vnucovat, člověk je také v řeči jistým způsobem svobodný, není svobodný úplně, ale přesto jím do určité míry je.

Takže Mars, Jupiter a Saturn mohou být tedy z dalšího hlediska nazvány planetami osvobozujícími člověka, naopak Venuše, Merkur a Měsíc musí být nazvány planetami určujícími osud.

Slunce a jeho harmonizující působení

Mezi tyto činy a impulsy planetárních individualit se staví Slunce, do jisté míry vytvářející harmonii mezi planetami člověka osvobozujícími a planetami určujícími osud. Ve Slunci máme individualitu, jejíž prostřednictvím podivuhodným způsobem působí jednak nutnost určující osud, jednak vliv člověka osvobozující. A tomu, co je vlastně obsaženo v planoucím, hořícím slunečním světle, rozumí jedině ten, kdo svobodně vnímá toto vzájemné prolínání se osudu a svobody lidí, v němž lze vidět světlo, jež se rozšiřuje do světa a znovu se v Slunci shromažďuje jako teplo.

Ani k Slunci nebudeme přistupovat správně, pokud jej budeme

vidět pouze v tom, co o něm vědí fyzikové. Ke Slunci přistoupíme správně jen tehdy, když nahlédneme jeho duchovně-duševní stránku. Slunce svým teplem rozžhává osudovou nutnost a v plameni taví osud ve svobodu, a svobodu, která se zneužívá, znovu shromažďuje do působící substance Slunce.

Slunce je do určité míry plamenem, v němž se svoboda projevuje ve vesmíru světlonosně a současně je substancí, v které se zneužitá svoboda spéká jako v hromadě popela, aby mohla působit dál. Tento osud se tak nakonec opět může stát nositelem světla a plamenem svobody.

Rudolf Steiner